

Dnes, kdy uzavíráme II. krajskou přehlídku vyspělých divadelních souborů Středočeského kraje Wintrův Rakovník, pokusme se alespon stručně charakterizovat na průběhu a výsledcích základní klady i nedostatky, úspěchy i problémy amatérského divadelní práce, jak jsme je mohli či stačili postihnout v šesti vybraných představeních.

Začal bych poznatkem nejradostnějším, který ~~ale~~ výrazně poznamenal profil i výsledek celé přehlídky. A to je dramaturgie, dramaturgie taková, s jakou se v posledních letech málo setkáváme na významných akcích tohoto typu. Naprostá většina zúčastněných souborů si kladla značné a zdravé ambice nejen v výběru textu, ale i v režijních záměrech a herecké realizaci, a dokonce měla i na to, aby tyto požadavky ve značné míře mohly být realizovány. Dramaturgie doopravdy podnětná a dokonce ve většině zhlédnutých inscenací objevná, s odvahou, snahou a vůlí poprat se s problémy, říkat závažné myšlenky dnešnímu člověku a chápat ideovost a angažovanost jako aktivní činnost a vůli i snahu zasahovat do současnosti, ~~spolovat~~ na diváka roku 1978.

Podíváme-li se chronologicky na zhlédnutá představení jen z tohoto hlediska, dojdeme u jednotlivých titulů k radostným závěrům. Dramatizace jednoho z největších děl světové literatury Vojna a mír vyzvedla téma složitého lidského procesu v kontextu války na osudech lidí různého společenského zařazení, manipulovaných vůlí mocných oné doby. Hra současné maďarské autorky Margit Gaspárové Kouzlo ohně odhalovala potřebnost lidské zodpovědnosti ke společnosti v určité mezni situací a ~~překážek~~ přerod člověka až k naplnění pravého smyslu života. Komedie Historky z venkovského hotelu jednoho z předních sovětských dramatiků Alexandra Vampilova ukázala výrazně závažnost základních etických hodnot dnešního člověka vůči svému okolí s výrazným kritickým společenským apelem. Ve hře pokrokového západoněmeckého ~~autor~~ dramatika Clause Hubalka Hodina Antigony je postižena neoddělitelnost jednotlivce od společnosti a mravních ~~základ~~ i ostré varování před hrůzami fašismu a jakéhokoliv násilí i jeho důsledků. Dramatický text Raimunda Samulevičiuse Most do daleké noci ukazuje na jedné straně činy minulosti promítnuté do vědomí i svědomí dnešních dnů ve vazbě na morální kodex lidí naší společnosti. A konečně hra našeho současného dramatika Miroslava Stoniše Sem padají hvězdy je otevřená a trpká kritika některých rysů konzumní společnosti s postižením základních problémů mezilidských vztahů. Je pochopitelné, že ne ~~na~~ všechny dramatické texty byly perfektním a konečným ~~příkladem~~ podkladem pro inscenační záměry, a tady ve většině případů se uplatnila invence režiséra a ~~doborných~~ profesionálních poradců na dotažení dramatického textu, na vyjasnění a zpřehlednění výkladu.

Divadelní soubor Hálek z Nymburka připravil široké plátno dramatizace románu Vojna a mír. Obtížná a náročná inscenace, i když trůchu v režijní a scénografické práci poplatná profesionálnímu vzoru, jenom prokázala veliké možnosti početného nymburského souboru, které by mohly být ještě ~~xix~~ úspěšněji využity v takových hrách, kde by se plně uplatnily veliké zkušenosti hereckého kolektivu.

Divadelní soubor Scéna při Kulturním a společenském středisku Kralupy nad Vltavou uvedl hru národní umělkyně MLR Margit Gaspárové Kouzlo ohně. Režie vystihla základní myšlenku hry, přerod člověka Zity Jandové uprostřed krutých dob konců 2. světové války v Maďarsku. Herci ~~xxxxxxx~~ v přesné a cílevědomé koncepci režiséra postihli nejen příběh, ale i vyjádření hlavní myšlenky. Představení přes některé dílčí nedostatky, např. někde přílišná mnohmluvnost textu a rytmizace některých scén, bylo vyrovnané a přesvědčivé. Škoda, že byt jednoduchá a náznakovými prostředky vybavená scéna nenavozovala dostatečně prostředí venkovského sídla 40. let.

"Historky z venkovského hotelu" Alexandra Vampilova nastudoval divadelní soubor Kolár DK ROH AZNP Mladá Boleslav. Soubor si vybral dvě výborné Vampilovy aktovky "Metér" a "Dvacet minut s andělem"; v přesvědčivé dramaturgické úpravě s připsaným prologem, který organicky uvádí diváka do dalšího děje představením jednotlivých protagonistů. Soubor dokázal, že aktovky, tak opomíjené na amatérských jevištích, dávají vděčné příležitosti jak hercům, tak i režii, které se vcelku podařilo skloubit soubor složený ze zkušených herců, ale i začátečníků, překlenout určitý handicap vzniklý rychlým přebesazením, dala hře správnou atmosféru i spád a ukázala tak možnosti tohoto souboru v komediálním žánru. Škoda, že scéna i její řešení více nepodpořily jinak úspěšný výsledek inscenace.

Dalším představením ~~XX~~ byla "Hodina Antigony" od Clause Hubalka v provedení souboru TYL při OB Říčany. Variace Sofoklovy antické Antigony promítá autor do konkrétní společenské situace západního Německa 60. let. Představení dopadá velmi apelativně na současného diváka, silný text v dané režijní koncepci skutečně vzrušuje a burcuje. ~~Přes~~ určitou nevyrovnanost hereckých výkonů a někdy až přemíru snahy o okázalost ve slově a sočnosti v pohybu, připravil soubor silné představení. Scéna byla prostorově dobře prokomponována a výtvarně i nápaditě řešena.

"Most do daleké noci" Raimunda ^{se} Samuljevičiuse, to byla další inscenace krajské přehlídky, s kterou přijel div. soubor ZK ROH Skláren Kavalier Sázava. Obtížná hra, která byla československou premiérou, hra, která je vlastně jen předlohou či scénářem s množstvím krátkých obrazů, ~~XX~~ pouze podkladem pro výklad a koncepci režiséra. Rovněž herci, jejichž výstupy se odehrávají často ve velmi krátkých sekvencích, mají těžký úkol vyjavit před divákem jemné a často složité předivo vztahů, které se odvíjejí, prolínají a jejichž mozaika sestavená dohromady teprve ozřejmí problémy, vztahy i příběh. Je ke cti souboru i režie, že divák se dobře ve složité kompozici orientoval, početný herecký soubor byl dosti vyrovnaný, orientaci jen snad znesnadnovalo jediné shodné obsazení dvou zcela odlišných postav - zpěváka s Alben. Přehledněji mohlo být i specifikováno prostředí, ve kterém se děj odehrává na ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ simultánní scéně. Sázavští si vzali úkol nadmíru těžký, se kterým se velmi čestně vypořádali.

Posledním představením byla hra současného českého autora Miroslava Stoniše "Sem padají hvězdy" v nastudování domácího hostitelského souboru TYL MĚKS Rakovník. A připravil stejně jako v předešlé sezoně příjemné překvapení. Stonišova hra o vztazích mezi přáteli i v rodině, velmi trpká a burcující v druhé části, kdy odhaluje obludnost touhy po materiálních hodnotách, touhy, která dovede i zabít dobrého citlivého člověka, je hrou potřebnou, i když by zasloužila možná někde upravit a zkrátit ve prospěch herců i diváků. Atmosféru jednotlivých částí hry, hereckou složku, temporytmus režisér citlivě a s přehledem vybudoval, složitost struktury scénických požadavků autorské předlohy řešila i výprava prostředky, které výrazně podpořily poetické motivy hry. Inscenace znovu prokázala, přes určitou premiérovou nervozitu, že rakovnický soubor je schopen i nejnáročnějších úkolů, kladených na současné divadlo.

Hostem přehlídky byl divadelní soubor Kulturního a společenského střediska ze Spišské Nové Vsi rovněž s čs. premiérou hry Albertase Laurinčiukase "Okamžik pravdy". Hra, která ukazuje poměry a zvůli fašistické junty v Chile, vhodně navazuje na vysloveně hledačskou a společenskou závažnou dramaturgii celé přehlídky, kterou úspěšně uzavřela.

A nyní mi dovoluji několik poznámek k obecnějším poznatkům, které vyplývají z celé přehlídky. U většiny souborů byl výrazný podíl mladé herecké generace. To je příklad Nymburka, Ml. Boleslavi, Sázavy, Rakovníka. Některé z her ukazovaly v textu konflikty mladé generace s generací starší. A je dobře, že inscenace, jako např. Vampilov, Samulevičius, Stoniš, nejdou jen po prvním plánu postav, to jest střetnutí s generací dříve narozenou, ale že se snaží odhalovat i vnitřní stavy a děje mladých, konflikty uvnitř jejich samých.

V galerii hereckých postav vůbec se často už realizuje ve shlednutých inscenacích maximum současných hereckých amatérských možností, např. Andrej v Tolstém, Zita v Kouzlu ohně, Kalošín ve Vampilovovi, Antigona v Hubalkovi, Algis a Albe v inscenaci sázavského souboru, Murán, Polom a Lída ve Stonišově hře. Na tom, stejně jako na výběru a úpravě textů i samozřejmě na režijní spolupráci má význačný podíl rostoucí kádr profesionálních spolupracovníků a poradců, takových ovšem, kteří soustavně a cílevědomě pracují s amatérským divadlem. A tady má zřejmě Středočeský kraj kvalitní základ i dost širokou základnu.

Z výsledků letošní přehlídky je jasně vidět, že práce vyspělých souborů Středočeského kraje je už předznamenána usilovným hledáním cest apelačního, vzrušivého divadla, které hovoří k dnešku, o dnešku i pro budoucnost naší společnosti. Z toho vyplývá i snaha o skutečně tvořivé úsilí inscenační práce, doopravdy tvořivá aktivita a vztah divadelních kolektivů k životu, k umění a k současné společnosti. Samozřejmě, že ne každá inscenace dojde nebo došla v konečném tvaru tam, kam chtěla nebo i mohla dospět. Ale to je v umění nebo i v pokusech o umělecký konečný tvar málokdy beze zbytku možné. Je tedy možno zodpovědně v závěru říci, že amatérské divadlo Středočeského kraje má nejen dost vůle a nadšení, ale i touhy a uměleckých předpokladů nespokojovat se jen s pasivní reprodukcí textů, ale že se snaží poprat se s problémy, nezůstat jen u dosaženého, ale chce jít důsledně cestou moderního amatérského divadla naší současné společnosti. Letošní úspěšný Wintrův Rakovník je toho více než přesvědčivým dokladem.